یادداشت

توافق برد– برد

حسن هانی‌زاده
تحلیلگر مسائل بین‌الملل

پس از دریافت پاسخ آمریکا به پیش‌نویس توافقنامه برجام که در آن برخی نقطه نظرات ایران ملاحظه شده به نظر می‌رسد که امضای توافقنامه برجام بین کشورهای ۴+۱ در آستانه رسیدن به یک توافق و امضای پیش نویس توافقنامه است. به نظر می‌رسد اتحادیه اروپا پس از پیش نویس پیشنهادی خود تمایل بیشتری برای سرعت بخشیدن به امضای چنین توافقنامه‌ای دارد. دلیل این امر هم این است که با توجه به اینکه کشورهای اروپایی به دلیل قطع صادرات گاز و نفت روسیه به اتحادیه اروپا در یک بحران انرژی به سر می‌برند و در آستانه فرا رسیدن فصل زمستان طبیعتا کشورهای اروپایی به انرژی نفت و گاز بیشتری نیاز دارند و طبیعتا ایران یکی از کشورهای بزرگ صادر کننده نفت و گاز در جهان تلقی می‌شود و به همین دلیل به نظر می‌رسد اروپایی‌ها با توجه به این نیاز شدید دنبال این هستند که آمریکا را تحت فشار قرار دهند که با پیش نویس این توافقنامه جدید موافقت کند. البته پاسخ آمریکایی‌ها دارای یک سری ابهاماتی است ولی مقامات جمهوری اسلامی ایران روی پیشنهادات آمریکایی‌ها هم نظرات و ملاحظاتی داشتند. طی روزهای آینده پاسخ نهایی ایران هم به آمریکا و هم به اروپایی‌ها ارائه خواهد شد و طبیعتا این توافقنامه می‌تواند در برگیرنده منافع برد- برد برای دو طرف باشد. لذا هم اتحادیه از منابع نفت و انرژی ایران بهره برداری و استفاده خواهد کرد و هم ایران از رفع تحریم‌های اعمال شده استفاده خواهد کرد. ضمن اینکه آمریکا و تیم جو بایدن آمادگی خود را به رغم فشارهای چهره‌های تندرو در آمریکا و همچنین لابی صهیونیستی در پی بازگشت به برجام است. فلذا به نظر می‌رسد که تمام فضا برای امضای توافقنامه جدید مهیاست و طی هفته‌های آینده حداکثر تا دو هفته آینده به سرانجام خواهد رسید. منافعی که این توافق‌نامه دارد این است که اکنون ایران حدود ۵۰ میلیون بشکه نفت در دریا دارد و بلافاصله پس از رفع تحریم‌های نفتی طبیعتا ایران این مقدار نفت را می‌تواند بدون هیچ گونه مانعی صادر کند و بلافاصله پول‌های بلوکه شده ایران باز خواهد گشت و آزاد خواهد شد. ضمن اینکه ۱۷ بانک نیز در ایران از تحریم‌ها خارج خواهند شد. مسائل دیگری طبیعتا وجود دارد که در حاشیه است. ولی مهم این است که توافق جدید می‌تواند برای ایران و آمریکا و هم اتحادیه اروپا مثبت باشد. لذا ایران از این توافقنامه جدید که تضمین‌های زیادی در آن است و آمریکا به آن باز خواهد گشت رضایت دارد و این توافق می‌تواند در اقتصاد ایران اثر مثبتی داشته باشد.

دریچه

جلیل رحیمی جهان آبادی:

فکر می‌کنم ظرف یک هفته تا ۱۰ روز آینده توافق حاصل شود

یک عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس درباره مذاکرات برجامی این دوره و آخرین روند احیای توافق اظهار داشت: مذاکرات ایران با ۵ کشور غربی یک مذاکرات بسیار پیچیده به لحاظ امنیتی، فنی و سیاسی است. این پرونده تقریبا ۳ دهه وقت دستگاه دیپلماسی ما و بسیاری از کشورهای طرف مقابل را گرفته است اما در مذاکرات اخیر به نظر می‌رسد روی آن چارچوب‌های اصلی که مدنظر طرفین است، توافق حاصل شده است. جلیل رحیمی جهان آبادی گفت: اگر بر چند محور اساسی که شامل تکنولوژی هسته‌ای موجود در ایران، نوع سانتریفوژها، میزان و درصد غنی‌سازی، نحوه انتقال پول بعد از فروش نفت یا همان راستی‌آزمایی یا ضمانت‌های چندساله‌ای شرکت‌های سرمایه‌گذار است، تکیه کنیم به نظر من دغدغه‌ها رفع شده است و احتمال اینکه ظرف یک هفته الی ۱۰ روز آینده مذاکرات به یک سرانجامی برسد بسیار زیاد است. نماینده مردم تایباد و ترت‌جام جان پرکز: در چند مورد هم هنوز طرفین اختلاف نظرهای جزئی دارند منتها برای ایران به عنوان کشوری که بدعهدی آمریکا و خروج این کشور از برجام را شاهد بوده، بسیار سخت است بدون هیچ تضمینی و گرفتن یک ضمانت اجرای محکم بخواهد مجددا قرارداد را امضا کند که این قرارداد تبعاتی برایش دارد از جمله بحث نسل‌های جدید سانتریفوژها، میزان غنی‌سازی و اورانیومی که قبلا غنی‌سازی کرده بودیم و نظارت‌های فزاینده‌ای. فکر می‌کنم احتمال اینکه ظرف یک هفته الی ۱۰ روز آینده توافق شود بسیار زیاد است و حداقل این بار چالش اساسی دیده نمی‌شود. این نماینده مجلس درباره گلایه برخی از نمایندگان درباره اینکه باید در جریان متن توافق قرار گیرند و این مسأله باید به تصویب مجلس برسد، بیان کرد: در برجام هم دقت کرده باشید، برجام به تصویب مجلس نرسید بلکه طرحی بود که برای اجرای برجام در مجلس به تصویب رسید. وی ادامه داد: آنچه را که دولت در حال حاضر مذاکره می‌کند اجرای برجام است که بخواهد این متن دوباره بررسی شود کما اینکه اکثر نماینده‌ها در جریان کلیات پیش‌نویس هستند و می‌دانند چه توافقی می‌شود و طرفین چه تعهداتی را می‌پذیرند.

رحیمی جهان‌آبادی تصریح کرد: بر اساس این پیشینه که قرار جدیدی اتفاق نیفتاده است و مذاکرات تقریبا احیای قرارداد قبلی است و آن قرارداد روال خودش را طی کرده فکر می‌کنم نیازی به اینکه در مجلس بررسی شود، نیست.

نرسی قربان در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

صادرات گاز به اروپا فعلا امکان پذیر نیست

روسیه بازار گاز اروپایی خود را از دست نمی‌دهد

آرمان ملی: مقامات دولتی اعلام کرده‌اند در پسا توافق، ایران می‌تواند وارد بازار گاز اروپا شود. آن هم در شرایطی که سال‌هاست در بخش نفت و گاز در ایران سرمایه‌گذاری کلان و مطلوبی صورت نگرفته است و همین تاسیسات سال گذشته قطعی برق در ایران نوبت‌بندی شده بود و از سوی دیگر برخی نیروگاه‌های برق به علت کمبود گاز؛ مازوت می‌سوزاندند؛ ایران می‌تواند به صادر کننده گاز آن هم نه به ترکیه و عراق که هم اینکه به آنها صادرات دارد بلکه به دوردست‌ها آن هم بدون داشتن خط لوله گاز و یا حتی دستگاه‌های فشرده کننده میعانات گازی، گاز صادر کند؟ پاسخ به این سوالات و اینکه آیا می‌توان در آینده گاز ایران را به دروازه‌های اروپا رساند، را از «نرسی قربان» کارشناس حوزه انرژی پرسیده‌ایم. او در پاسخ به این سوالات نکات مهمی را با «آرمان ملی» مطرح کرد. از جمله اینکه با توجه به ظرفیت کنونی صادراتی گاز در ایران حداقل ۵ سال آن هم در صورت سرمایه‌گذاری می‌توان گاز ایران را به اروپا رساند. به نظر می‌رسد گام‌های بلندی در پسابرجام برای انتقال گاز ایران حتی به کشورهای اطراف لازم است. گام‌هایی که اگر بردارند پر در قدایی که انرژی‌های پاک در اروپا سهم بسزایی داشته باشد، نمی‌توانیم دیگر اقدامی در زمینه صادرات گاز انجام دهیم.

تکاپوی اروپایی‌ها برای سرمایه‌گذاری در قطر به منظور افزایش ظرفیت گاز LNG در این کشور و انتقال آن به اروپا چه مقدار می‌تواند از بار مشکلات اروپا در زمستان امسال بکاهد؟

اگر همین امروز قطر میلیاردها متر مکعب گاز را در کنترل داشت و می‌توانست آن را تولید کند، قابل صادرات به اروپا نبود، زیرا باید خطوط انتقال گاز از قطر به سوی اروپا از قبل وجود داشت و یا به صورت گاز مایع یعنی LNG گاز را به اروپا صادر می‌کرد. برای تبدیل گاز به مایع سرمایه‌گذاری چندین میلیارد دلاری و حداقل ۵ سال زمان نیاز دارد. در بهترین حالت باوجود سرمایه حداقل ۳ الی ۴ سال زمان لازم است که این گاز از این طریق به اروپا برسد. حال اگر کشتی برای حمل آن نیز ساخته شده باشد! در این معنا که حداقل نمی‌توان گاز قطر را ظرف یکی دو ماه و در زمستان به اروپا رساند.

> در طول سال‌های گذشته مشکلات بسیاری ایجاد شده که بعد از برجام باید رفع گردد. بسیاری از طرح‌های عمرانی در سال‌های اخیر به علت فقدان بودجه خوابیده و سالانه حداقل ۱۰ درصد هم مستهلک شده‌اند

پس با این تفاسیر اروپایی‌ها زمستان بسیار سختی را در پیش دارند؟

این مساله برای آنها جدی است و خود نیز می‌دانند که امسال را باید به زحمت بگذرانند. البته اروپایی‌ها به‌شدت حرف گوش کن هستند و با دولت در این زمینه همکاری خواهند کرد و صرفه جویی در گاز و انرژی را جدی خواهند گرفت و از این منظر فشار بر اروپای بدون گاز روسیه کمتر خواهد شد! ما همان طور که اعلام شد این فشار جدی است و مشکلات کشورهای صنعتی‌تر در اروپا جدی‌تر خواهد بود.

البته توافقاتی در زمینه صادرات غلات از سوی اوکراین به اروپا صورت گرفته و بعد از این توافق شاهد افزایش صادرات غلات هم هستیم. تداوم این نگاه می‌تواند به مساله گاز هم سرایت کند؟

البته که این احتمال وجود دارد که با روس‌ها به توافق برسند که صادرات گازی به اروپا افزایش یابد. از این رو موضع گیری اروپا در ماه‌های آینده در مساله اوکراین هم بر این افزایش صادرات گاز اثر خواهد گذاشت. اروپایی‌ها و روس‌ها مانند کشورهای جهان سوم نیستند که به سادگی وارد منازعه شوند. خصوصا در طول سال‌های گذشته اروپا تلاش کرده با دیپلماسی و یا کمترین هزینه به خواسته‌های خود برسد. از این منظر به نظر می‌رسد دیپلماسی بر مساله صادرات گاز روسیه به اروپا خصوصا در زمستان می‌تواند اثرگذار باشد. مساله صادرات گاز به اروپا به دستان است و روس‌ها می‌دانند که باید صادرات گاز خود را به اروپا نگاه دارند چون اروپا جایگزین پیدا خواهد کرد و اگر این جایگزینی اتفاق بیفتد میلیاردها دلار سرمایه‌گذاری روس در این زمینه از بین خواهد رفت و اینگونه نیست که

> در طول سال‌های گذشته اروپا تلاش کرده با دیپلماسی و با کمترین هزینه به خواسته‌های خود برسد. از این منظر به نظر می‌رسد دیپلماسی بر مساله صادرات گاز روسیه به اروپا خصوصا در زمستان می‌تواند اثرگذار باشد

دریسایر حوزه‌های تحریمی مانند تحریم‌های حقوق بشری و نفتی و... چه باید کرد تا چماق تحریم از سر حوزه صادرات انرژی در ایران برداشته شود و ایران بتواند از ظرفیت‌های صادراتی خود استفاده کند؟

برجام قدم مهمی است و می‌تواند نوع هزینه‌های ایران را کاهش دهد. خریدهای خارجی ایران در شرایط تحریم با هزینه بالاتری باید صورت گیرد! اما چالش‌های گذشته ایران همچنان باقی است. از این منظر باید جنس مسائلی در سطح ملی مطرح شود و مورد بازنگری قرار گیرد. از این منظر باید در سطح ملی بازنگری‌هایی در برخی امور صورت گیرد.

برجام در دولت روحانی حداقل در حوزه روانی توانست اثرگذار باشد، اکنون اما در آسانه تصویب برجام نیز شاهد تحول شگرفی در بازار نیستیم. آیا دولت برجام می‌تواند حداقل از نظر روانی بر اقتصاد اثرگذار باشد؟

در قبل از تصویب برجام تنها چند سال تحریم بودیم، چهار امروز هم با چهار آن روز تفاوت‌های آشکاری دارد. امروز ایران به‌خاطر تحریم‌های ظالمانه بسیاری از بازارهای صادراتی خود را از دست داده است. بازارهایی که در حوزه انرژی دارا بودیم توسط برخی کشورها مصادره شده است. همچنین در طول سال‌های گذشته برخی از مدیران فعلی دولت هر مقدار هم بخواهند دلسوزانه و پرتلاش کار کنند اما توان مدیریتی مطلوبی ندارند.

چرا دولت نمی‌تواند از فضای پسا برجام همانند دولت روحانی استفاده کند؟

دولت در نوع پیگیری مسائل فرهنگی در حوزه‌هایی مانند موسیقی و تعامل با هنرمندان و حجاب و... با نقدهایی روبه‌رو است. ضمنا برخی نیروهای اجرایی که به تازگی وارد امور اجرایی شده‌اند دارای تجربه کار اجرایی در سطح کلان نیستند. برخی مدیران اقتصادی یا کارنامه و یا تجربه مشخصی در این حوزه ندارند. این عدم ظرفیت برای مسئولیت‌های کلان باعث خواهد شد نتوانیم از فضای ایجاد شده از برجام استفاده کامل کنیم یا حداقل با چالش‌های حوزه ارز و نقدینگی برخورد کنند تا وضعیت اقتصادی در مقایسه با قبل بهتر شود.

> برخی همراهی سه قوه با هم را موجب اقدام دولت در حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی می‌دانند. حال اینکه چارهای جز حذف آن نبود. ظرفیت ارزبری ایران چنان بالاست که همه چیز نیازمند ارز است و در شرایط تحریمی نیز امکان تحصیل ارز زیاد نبود

وا بوجود این نقدها به دولت اما برخی معتقدند امروز هم ساختار حاکمیت به سه قوه همراهی تام دارند و سران روس‌ها آنقدر محکم بایستند که بازارهای خود را از دست بدهند در نتیجه روس‌ها تلاش خواهند کرد که اروپا متکی به آنها باقی بماند. این بازی دو طرفه و سخت است.

ایران خط لوله گازی به ترکیه دارد، ایران می‌تواند گاز خود را در این میانه به اروپایی‌ها صادر کند؟

اعداد و ارقام میزان اضافه تولید گاز در ایران را نمی‌دانم که اعلام کنم ایران می‌تواند به لحاظ ظرفیت‌های خود به سمت صادرات گاز به اروپا حرکت کند یا نه اما ایران هم با از طریق خطوط انتقال گاز می‌تواند به اروپا گاز صادر کند که مورد علاقه نیست یا باید از طریق ترکیه این گاز را به اروپا صادر کند و یا اینکه از دریای مدیترانه گاز خود را اروپا برساند. این موارد هم مانند صادرات گاز قطر به اروپا حدود ۴ الی ۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری برای تولید گاز و حدود ۱۵ میلیارد دلار برای خطوط انتقال گاز سرمایه نیاز است. همچنین برای صادرات گاز به صورت مایع نیز در هر واحد نیازمند ۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری هستیم که این چندین واحد در این زمینه نیاز ایران است. در نتیجه ایران فعلا پتانسیلی برای صادرات گاز به اروپا ندارد. همچنین لوله گاز ایران به ترکیه هم ظرفیت صادرات به اروپا را ندارد و نمی‌توان از این لوله استفاده کرد. ضمن اینکه ایران خود در زمستان کمبود گاز دارد. از این منظر شاید باید تولید گاز در ایران دو برابر شود تا بتوانیم در اندیشه صادرات گاز باشیم. در میانه دهه ۷۰ تا اواسط دهه ۸۰ بسیاری از شرکت‌های بزرگ جهان مانند شل، پتروناس، بی‌پی و دیگران برای سرمایه‌گذاری در بخش گازی ایران تلاش کردند، اما نهایتا به دلیل عدم‌حمول توافق و تحریم‌ها و مسائل سیاسی این امر محقق نشد. با رفتن این شرکت‌ها نیز سرمایه جایگزینی برای بخش نفت و گاز ایران هم مهیا نشد. در شرایط کنونی و با توجه سرکار آمدن دولت جو بایدن و کاهش احتمالی تنش‌ها میان غرب و ایران که می‌تواند به توافق جدیدی منجر شود و تحریم‌ها بار دیگر کاهش یابند، شرکت‌های حوزه انرژی نگاه ویژه‌ای به ایران خواهند داشت. در چنین شرایطی می‌توان با استفاده از امکانات و تجهیزات لجستیکی آنان به سرعت بخش گازی کشور را توسعه داد و از سوی دیگر تکنولوژی‌های آنان را حفظ کرد که حتی در صورت پایان همکاری با رفع‌خوردن هر سناریویی دیگر مهندسان توانمند ایرانی امکان استفاده و توسعه این تکنولوژی‌ها را خواهند داشت و ظرفیت تولید و صادرات گاز ایران گوگان حضور آنها در بازار ایران نخواهد بود.

> اگر همین امروز قطر میلیاردها متر مکعب گاز را در کنترل داشت و می‌توانست آن را تولید کند، قابل صادرات به اروپا نبود. زیرا یا باید خطوط انتقال گاز از قطر به سوی اروپا از قبل وجود داشت و یا به صورت گاز مایع یعنی LNG گاز را به اروپا صادر می‌کرد

فارغ از اتحاد استراتژیک ایران و روس‌ها، روس‌ها تا چه میزان ایران را رقیب خود در صادرات گاز می‌داند؟

مشخص نیست که روس‌ها در ارتباط با صادرات گاز خود به چه می‌اندیشند اما با در نظر گرفتن کلیات، ایران دومین و روس‌ها اولین منابع گاز در دنیا را دارا هستند. از این منظر همیشه این دو کشور همدیگر را رقیب فرض خواهند کرد. ایران و روسیه انرژی صادر می‌کنند و رقیب هم خواهند ماند اما ایران با چینی‌ها در حال رقابت انرژی هستند، رقابتی ندارند. از این منظر رقابت بین ایران و روس‌ها در صادرات گاز جدی است.

این رقابت می‌تواند روس‌ها را متقاعد کند که روزی مانع صادرات گاز ایران حداقل به اروپا بشود؟

این مورد بستگی به این دارد که چگونه با هم اتحاد یا افتراق کنند. روس‌ها تاکنون مانع صادرات گاز ایران نشده‌اند. اگر به این سمت حرکت کنند. دیگر قرارداد استراتژیکی بین روس‌ها و ایرانی‌ها وجود نخواهد داشت. در نتیجه باید قبلا فعلا این مساله را بر اساس نوع قرارداد استراتژیک ایران و روسیه تحلیل کرد.

روس‌ها قرارداد تولید گاز با ایران امضا کرده‌اند این مورد می‌تواند نشان از این باشد که روس‌ها ایران را رقیب خود در صادرات گاز نمی‌دانند؟

البته این مورد در حد تفاهم نامه است و هنوز به قرارداد منتهی نشده است. تفاهم نامه در یک زمانی تبدیل به قرارداد می‌شود که هنوز زمان آن مشخص نیست. این امکان وجود دارد که روس‌ها هم در کنار سایر شرکت‌ها در ایران مشغول به کار شوند.

چه زمانی ایران می‌تواند به یک صادر کننده قدرتمند در زمینه انرژی و گاز تبدیل شود؟

تا زمانی که تحریم‌های بین‌المللی در مورد ایران وجود دارد سرمایه‌گذاری خارجی در بخش نفت و گاز ایران به وجود نخواهد آمد. قبل از برجام هیچ گونه سرمایه‌گذاری در ارتباط با این صنایع از سوی خارجی‌ها در ایران وجود نداشت. بعد از برجام در حال آغاز سرمایه‌گذاری در ایران بودند که منتهی به تحریم ترامپ شد. در آن زمان توتال و چینی‌ها هر دو به پارس جنوبی آمدند اما بلافاصله حتی چینی‌ها از ایران رفتند. وزیر نفت اعلام کرده که حداقل به ۲۰۰ میلیارد دلار به سرمایه‌گذاری در گاز و نفت نیاز داریم که اولا آمدن این حجم از سرمایه در پسا بازگشت به برجام زمان بر است در ثانی مولفه‌های زیادی بر این سرمایه‌گذاری تاثیر خواهد گذاشت.

هدایت آقایی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

برخی معتقدند برجام معجزه است

با امضای برجام تمام مشکلات اقتصادی حل نمی‌شود

با احیای برجام تنها چالش هسته‌ای کنار خواهد رفت

آرمان ملی- احسان اسقایی: برجام در آستانه تصویب است. از هم‌اکنون برخی بر طبل عدم اثرگذاری برجام می‌زنند و برخی دیگر نیز برجام را روز روشن در برابر شب تیره تحریم‌ها معرفی می‌کنند. از سوی دیگر مشخص هم نیست که دولت این توان را دارد که از فردای روز اجرای برجام از این فرصت استفاده کند. هدایت آقایی فعال سیاسی و عضو سابق حزب کارگزاران سازندگی در این ارتباط و در گفت‌وگو با «آرمان ملی» اعلام کرد که برجام نمی‌تواند تمام موانع توسعه را بردارد. با هم این گفت‌وگو را می‌خوانیم.

امید به احیای برجام بعد از عدم ارسال پالس منفی از سوی ایران و اروپا افزایش یافته است. از این منظر برخی و مجددا در مخالفت بدبین به برجام حرف می‌زنند و برخی هم به‌دشت از آن حمایت می‌کنند. این دوگانگی در ارتباط با توافق وین ریشه در چه دارد؟

نگاه به برجام باید تغییر کند. طیف‌های سیاسی در ایران هر کدام انتظارات خاص خود را از این توافق نامه دارند. برخی معتقدند برجام معجزه فوق‌العاده‌ای است و بعد از بازگشت آمریکایی‌ها و احیای برجام آن منابع سرشار به کشور سرازیر می‌شود. در نتیجه این منابع اتفاقات خاصی و فوق‌العاده‌ای در زندگی مردم و توسعه چرخ اقتصاد در ایران خواهد افتاد. برخی هم چنان به برجام با دید ناامیدی نگاه می‌کنند که گویا برجام یک ضرر است و هیچ گونه کارایی ندارد. هر دو دیدگاه در ارتباط با این توافق نامه، اشتباه است. برجام توافق نامه‌ای است که اگر کاملا اجرا شود یک چالش را از پیش پا بر می‌دارد. در این معنا که به علت برخی تحریم‌های آمریکا علیه ایران دست انداز‌هایی در داد و ستد ایران به وجود آمده که بر مبنای برجام قابل حل و فصل خواهد بود، اما این در آن معنا نیست که با امضای برجام تمامی مشکلات اقتصادی ایران چه اینهایی که بعد داخلی دارد و چه اینهایی که بعد خارجی دارد؛ حل و فصل خواهد شد.

درنهایت قدرت برجام بعد از اجرا چه میزان است و آیا می‌توان با اتکا به برجام سایر حوزه‌های اختلافی با غربی‌ها را هم کاهش داد؟

اگر برجام اجرایی شود مشکلات دیگری وجود دارد که تعامل اقتصادی ایران با اروپا ادامه یابد. با برجام تنها چالش هسته‌ای کنار خواهد رفت و سایر تحریم‌های مربوط به حقوق بشر و... علیه تهران باقی است. به طوری که با وجود برجام هنوز در حال چالش با برخی کشورها بر سر موارد اختلافی خواهیم بود. این موارد در معنای باقی ماندن منازعه ایران با این کشورها به رغم تصویب برجام است. چالش‌های دیگری هم پیش روی ایران حتی با برجام وجود دارد. چالش‌های فکری و در حوزه اندیشه هم پیش روی ایران باقی است. جمهوری اسلامی برخی از مواضع غرب را قبول ندارد و علیه آن مواضع، موضع دارد. برجام هم دارای درون مایه فنی در ارتباط با مساله هسته‌ای است و نمی‌تواند بر سایر حوزه‌های تنشی ایران با این کشورها اثر گذارد.

> در طول سال‌های گذشته مشکلات بسیاری ایجاد شده که بعد از برجام باید رفع گردد. بسیاری از طرح‌های عمرانی در سال‌های اخیر به علت فقدان بودجه خوابیده و سالانه حداقل ۱۰ درصد هم مستهلک شده‌اند

در این صورت نیازمند تصمیم سازی در ایران هستیم. تصور می‌کنیم که اصولگرایان سه قوه کشور را در دست دارند و مشکلی با هم ندارند اما به وضوح محسوس است که انتظارات آنها از هم بسیار زیاد است. برخی همراهی سه قوه با هم را موجب اقدام دولت در حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی می‌دانند. حال اینکه چاره‌ای جز حذف آن نبود. ظرفیت ارز بری ایران چنان بالاست که همه چیز نیازمند ارز است و در شرایط تحریمی نیز امکان تحصیل ارز زیاد نبود. در نتیجه به تزریق ارز ۴۲۰۰ تومان به

> برجام قدم مهمی است و می‌تواند هزینه‌های ایران را کاهش دهد. خریدهای خارجی ایران در شرایط تحریم با هزینه بالاتری باید صورت می‌گیرد اما چالش‌های گذشته ایران همچنان باقی است

اقتصاد پایان یادادند تا مصرف ارز کمتر شود. در گذشته هم مجلس و دولت با وجود اینکه دو طیف متضاد هم بودند، اما در بسیاری از مواقع به راه‌حل مشکلات کشور می‌رسیدند. از این رو یک دستی قوا را از باب نکات و چالش‌هایی که همه به آن مبتلا هستند، صحیح می‌دانم و از باب اینکه این یک دستی باب اختلاف نظر جدیدی نباشد، خیر. همین مجلس و همین دولت که یکدست هستند در درون خود اختلاف نظر دارند.

بعضا از سوی برخی مسئولان فرهنگی اعلام می‌شود که لیستی چند نفره از ممنوع التصویرها منتشر خواهد شد یا برای برگزاری یک کنسرت مشکلاتی ایجاد می‌شود. چنین اقداماتی برای هر دولتی تا چه میزان اثر منفی دارد؟

امروز برخی از شخصیت‌هایی فرهنگی که در حوزه سیاست هم چندان ورود نمی‌کنند در مسائل صنفی خود وارد مسائل سیاسی شده‌اند. دولت تبلیغ اجازه این رویکرد را در مواجهه با هنرمندان بدهد. قشرهای دیگر هم نیازهایی دارند که باید توسط دولت مد نظر گرفته شود. بازنشستگان و معلمین از جمله این افراد هستند که در حال حضور درخواست‌های صنفی دارند. باید به طوری از فضای نسبتا مناسبی که بین قوا وجود دارد در جهت رفع و رجوع کردن مشکلات استفاده کنند. البته مشکلاتی وجود دارد و ممکن است در سایر سطوح دولت با مشکلاتی روبه‌رو شود که نیازمند یاری جامعه باشد.

پس این احتمال را می‌دهید که دولت مثلا در سال آینده بخواهد قیمت حامل‌های انرژی را آزاد کند و در نتیجه نیازمند تعامل با جامعه است و تعامل با گروه‌های صنفی مانند هنرمندان و.... را از هم اکنون باید در دستور کار قرار دهد؟

شاید همان طور که چاره‌ای جز حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی نبود فردا روزی دولت به این نتیجه برسد که قیمت حامل‌های انرژی از گاز و برق تا بنزین و... را احداث کند.

> برجام قدم مهمی است و می‌تواند هزینه‌های ایران را کاهش دهد. خریدهای خارجی ایران در شرایط تحریم با هزینه بالاتری باید صورت می‌گیرد اما چالش‌های گذشته ایران همچنان باقی است

سه قوه نیز از یک جنس هستند. از این رو دولت می‌تواند با سرعت و قدرت بیشتری مشکلات را حل کند. این مورد تا چه میزان مشکل‌ساز است؟

هیچگاه یکدستی در حاکمیت به نفع رفع مشکلات کشور نبوده است. تصور می‌کنیم که اصولگرایان سه قوه کشور را در دست دارند و مشکلی با هم ندارند اما به وضوح محسوس است که انتظارات آنها از هم بسیار زیاد است.

برخی همراهی سه قوه با هم را موجب اقدام دولت در حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی می‌دانند. حال اینکه چاره‌ای جز حذف آن نبود. ظرفیت ارزبری ایران چنان بالاست که همه چیز نیازمند ارز است و در شرایط تحریمی نیز امکان تحصیل ارز زیاد نبود

نگاه

بررسی علت تاخیر تصویب «قانون انتخابات»

چند سالی است وقتی فصل انتخابات فرامی‌رسد لایحه انتخابات بین بهارستان و فاطمی و باستور دست‌به‌دست می‌شود تا شاید سرانجام به نتیجه نهایی برسد، اما این لایحه هنوز به تصویب نرسیده است. قرن نو، نوشت؛ نگاهی به روند تصویب لایحه انتخابات و تعیین تکلیف آن بین دولت و مجلس نشان می‌دهد هر طرف می‌کوشد تا قانون موجود را اصلاح و به روزرسانی کند. دولت، مجلس و شورای نگهبان نشان داده که تاکنون نتوانسته‌اند به اجماعی در این باره دست یابند.

تدوین لایحه انتخابات

ماجرا از آنجا شکل گرفت که در سال ۹۴ وزارت کشور به این نتیجه رسید که برگزاری انتخابات با ۴ قانون مختلف کار ساده‌ای نیست و مشکلات متعددی را در اجرا به وجود می‌آورد. این نتیجه گیری سبب شد تا تهیه لایحه جامع انتخابات رقم بخورد و قانونی جامع برای چهار انتخابات مجلس شورای اسلامی شهر و روستا، مجلس خبرگان و ریاست‌جمهوری شکل بگیرد در همین راستا بود که وزارت کشور در سال ۹۵ لایحه انتخابات را تهیه کرد و در نهایت در ۳۰ بهمن ۹۷ در دولت تصویب و ۱۱ بهمن به مجلس تقدیم شد. اما مجلس که خود طرحی برای اصلاح قانون انتخابات داشت این لایحه را در اولویت قرار نداد و سرانجام مجلس دهم به پایان رسید. به دنبال آن وزارت کشور هم از مجلس یازدهم خواست تا این لایحه را بررسی و به نتیجه برساند. به تقاضای دولت سیزده لایحه مجدد به پاستور بازگشت تا وزارت کشور و دولت سیزدهم مشکلات آن را حل کنند. حالا چندی است که وزارت کشور در حال بررسی این لایحه است و باید بعد از رفع اشکالات به دولت ارسال و دولت مجددا آن را تصویب و مصوبه خود را به نمایندگان ارائه کند. پس از آن لایحه باید در مجلس به تصویب رسیده و در شورای نگهبان به شکل قانون دربیاید تا یک بار و برای همیشه مشکل انتخابات کشور حل و اشکالات آن رفع شود.

چرایی ۷ سال بررسی

اما اینکه چرا تاکنون این لایحه به نتیجه نرسیده است، سوالی است که تحلیلگران سیاسی دلایلی را برای آن عنوان می‌کنند. وحیدی وزیر کشور در سخنان اخیر خود اشاره‌ای به مشکلات این قانون نداشته اما اعلام کرد که از آنجا که لایحه‌ای که توسط دولت قبلی بررسی شده بود با اشکالات متعددی همراه است، این وزارتخانه کلاً به دنبال لایحه جدیدی است و در تلاش است تا هرچه سریعتر این لایحه را پیش از پایان دوره یازدهم به مجلس تقدیم کند. همچنین محمد رضا غلامرضا معاون سیاسی وزارت کشور نیز در این باره تصریح کرده: لایحه اصلاح قانون انتخابات تا شهریور ۱۴۰۱ آماده می‌شود.

مشکلات کجاست؟

بیشتر کارشناسان و صاحب‌نظران سیاسی تاکید دارد که در قانون انتخابات فعلی جایگاهی برای نظام حزبی دیده نشده و انتخابات به شکل حزبی برگزار نمی‌شود. یکی دیگر از موضوعات عنوان شده الکترونیکی برگزار نشدن انتخابات است و مسائل بعدی مربوط به بررسی تایید صلاحیت نامزدهاست. همچنین از دیگر مسائل مطرح در این زمینه، می‌توان شرایط فعلی در خود تایید صلاحیت‌ها اشاره کرد. نگاهی به قانون انتخابات فعلی نشان می‌دهد که برخی از بندهای این قانون محیر به محروم شدن برخی کاندیداها می‌شود.

زنگ انتخابات به صدا درآمده

زنگ‌ها برای انتخابات ۱۴۰۲ به صدا درآمده و کارشناسان تاکید دارند که اگر مجلس در فروردین مناسب لایحه را بررسی و تصویب کند، انتخابات مجلس دوازدهم بر اساس قانون جدید برگزار می‌شود. این درحالی است که به نظر می‌رسد همچنان دولت و مجلس درگیر این طرح هستند. به عنوان مثال وحیدی وزیر کشور بیشتر در این باره گفته بود که دولت پیشین لایحه‌ای را تهیه کرده اما با توجه به اشکالاتی که داشت در حال تهیه لایحه جدیدی هستیم. مجلسی‌ها هم مسیری مشابه دولتی‌ها را طی می‌کنند و به دنبال طرح‌هایی برای انتخابات هستند که با نقدهایی نیز همراه شده است. جعفر قادری نماینده سه دوره مجلس شورای اسلامی در این باره گفته لوایح متعدد و موازی که هر کدام بیانگر مدلی از انتخابات هستند، باعث ارائه و بررسی شده اما هیچکدام سرانجام به نتیجه نرسیده‌اند. محمدرضا باهنر دبیر کل جامعه اسلامی مهندسین نیز در این باره می‌گوید: قانون انتخابات ما یک قانون جامع نیست اینکه ما ۲۹۰ کرسی مجلس داریم و ۱۵ هزار نفر برای این کرسی‌ها قیمت نام می‌کنند کاری غیر عادی است.

مشاوره با احزاب

در این میان بسیاری از صاحب‌نظران سیاسی تاکید دارند لایحه انتخابات نیز به میانه راه رسیده است. بنابراین مشاوره با احزاب و جریان‌های سیاسی می‌تواند موجب ارائه لایحه متناسب‌تری شود که با شرایط کشور نیز هماهنگ باشد. رسول منتجب‌نیا در این باره اظهار داشت: تغییر قانون زمانی به نتیجه می‌رسد که باعث رقابتی‌تر شدن انتخابات شود و رویکرد مثبتی داشته باشد. دبیرکل حزب جمهوریت اظهار داشت: اما دولت‌های که این لایحه را نوشتند و آنهایی که در مجلس قرار است به این لایحه رأی بدهند، مشکلات این قانون و دغدغه‌هایش را می‌شناسند و می‌دانند کدام یک از آنها قرار است اصلاح حل شود. کارشناسان بر این باورند که اگر قرار است این لایحه به نتیجه برسد دولت و مجلس باید مراقب باشند سمت و سوگیری‌های سیاسی فرصت را از تصویب آن نگیرد.

امیرعلی ابوالفتح:

زودتر از دو سه ماه آینده توافقی صورت نمی‌گیرد

کارشناس مسائل بین‌الملل در خصوص شرایط احیای برجام وتوافق اظهار داشت: آخرین وضعیت برجامی این است که متنی که اتحادیه اروپا و توسط جوزف بورل تنظیم شده است و گفته می‌شود حدود ۳۸ صفحه است، در اختیار ایران قرار گرفت و بررسی‌ها را انجام داد و پیشنهادات خود را درج کرد و از طرف اروپایی‌ها، این متن در اختیار آمریکایی‌ها داده شد و بعد از بررسی‌ها، مجدد از طریق اروپایی‌ها به ایران داده شد. به نظر می‌رسد که در آن متن، آمریکایی‌ها ملاحظات خودشان را مطرح کرده‌اند. این رفت و برگشت نشان می‌دهد که دو طرف نسبت به متن پیشنهادی جوزف بورل به جواب مثبت داده‌اند و نه جواب منفی. این مطرح کردن پیشنهادها مجدد نیازمند زفر و برگشت است که ممکن است از طریق پیام باشد و یا اینکه نه، طرف‌ها مجدد به وین برگردند و مذاکره کنند. امیرعلی ابوالفتح با بیان اینکه به نتیجه رسیدن مذاکرات وین